

**De arbeidsmarkt: altijd in beweging, altijd in kaart**



# **DE BELGISCHE ARBEIDSMARKT VOOR EN NA DE GROTE RECESSIE**

**Dieper inzicht in het beginnend herstel**

**Tim Goesaert**

**Ludo Struyven**

**DynaM Review 2016/2**

Deze uitgave kwam tot stand in het kader van DynaM-reg, een samenwerkingsverband tussen RSZ, BISA, Departement WSE, IWEPS en HIVA-KU Leuven

## Over DynaM reg

DynaM-reg is een lopend project waarin de regionale dynamiek van de Belgische arbeidsmarkt in beeld wordt gebracht. Het doel van het project is de integratie van de vestigingsplaatsinformatie van ondernemingen in de bestaande DynaM-dataset, waarvoor de basis is gelegd door RSZ en HIVA-KU Leuven, met steun van Federgon.

Het DynaM-reg project richt zich op reële trends op de arbeidsmarkt en bouwt dan ook verder op de methodologie die erop gericht is de effecten van schijnbare starters en stopzettende bedrijven, en van schijnbare jobcreatie en jobdestructie weg te werken. De uitgebreide DynaM-dataset laat toe om voor de volledige populatie van werknemers de plaats van tewerkstelling te integreren, terwijl tot op heden enkel van uniregionale werkgevers de regionale kenmerken gebruikt werden. Een zo gedetailleerd mogelijke mapping van de dynamieken op de (sub-)regionale arbeidsmarkten is de doelstelling.

Deze uitbreiding komt tot stand in een samenwerkingsverband met de drie regionale overheden en wordt gecoördineerd door RSZ en HIVA-KU Leuven. De regionale ondersteuning wordt gedragen door IWEPS (l'Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique), BISA/IBSA (Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse) en het Departement WSE (Werk en Sociale Economie) van de Vlaamse Administratie.

COMMENTAAR IS WELKOM [ludo.struyven@kuleuven.be](mailto:ludo.struyven@kuleuven.be); [tim.goesaert@kuleuven.be](mailto:tim.goesaert@kuleuven.be)

KU Leuven  
HIVA ONDERZOEKSINSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING  
Parkstraat 47 bus 5300, 3000 LEUVEN, België  
[hiva@kuleuven.be](mailto:hiva@kuleuven.be)  
[www.hiva.be](http://www.hiva.be)

© 2016 HIVA KU Leuven

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

# Inhoud

<b>Inhoud</b>	<b>3</b>
<b>Korte inhoud</b>	<b>4</b>
<b>1   Een pril herstel op de arbeidsmarkt</b>	<b>6</b>
<b>2   Trekkers van het herstel</b>	<b>7</b>
2.1 Uitzendarbeid is grootste trekker van het herstel	7
2.2 Farmaceutische sector is duidelijk een trekker binnen Waals Gewest	7
<b>3   Vergelijking met de situatie op de arbeidsmarkt voor de crisis</b>	<b>9</b>
3.1 Tewerkstellingsevolutie op nationaal niveau	9
Divers beeld binnen de secundaire sector	9
Overwegend groei in de tertiaire sector	10
3.2 Tewerkstellingsevolutie op regionaal niveau	11
Vergelijking binnen de secundaire sector	11
Vergelijking binnen de tertiaire sector	14
<b>4   Begrippen en methode</b>	<b>17</b>
<b>Bijlage</b>	<b>19</b>

# Korte inhoud

## **Het herstel op de Belgische arbeidsmarkt werd in hoofdzaak gerealiseerd bij de commerciële en niet-commerciële diensten.**

Bij de trekkers van dit herstel zien we diverse ondersteunende diensten, de uitzendarbeid, maatschappelijke dienstverlening en de gezondheidszorg. Daarnaast is er sprake van regionale trekkers, zoals de farmaceutische sector in het Waals Gewest.

## **Een vergelijking van de groei in de periode 2006/2007 met deze in de periode 2013/2014 geeft aan in welke mate sectoren opnieuw kunnen aanknopen met of afwijken van de situatie voor de crisis.**

### **Binnen de secundaire sector levert deze oefening een divers beeld op.**

Slechts een beperkte groep sectoren kent zowel nu als in de periode 2006/2007 een groei in tewerkstelling. Hiertoe behoort onder meer de farmaceutische sector en de afvalverwerking.

Een grote groep van activiteiten ziet nu een afname in tewerkstelling, terwijl er in het verleden nog groei werd gerealiseerd. Dit betreft onder meer de bouw, metaalnijverheid, voeding en de rubber- en kunststofproductie.

Daarnaast is er een belangrijke groep van sectoren die zowel nu als in het verleden een krimp in tewerkstelling laten optekenen. Vaak gaat het hier over een structurele daling die reeds geruime tijd loopt. Onder meer de textielnijverheid en de autoassemblage horen hierbij.

### **De tertiaire sector wijkt van dit beeld af.**

De grootste groep van sectoren binnen de tertiaire sector kent immers zowel nu als in het verleden een toename in tewerkstelling. Diverse vormen van zakelijke ondersteuning, uitzendarbeid, computerconsultancy kunnen hiertoe gerekend worden, maar ook opslag en distributie of detailhandel.

Enkele dienstensectoren laten nu een krimp in tewerkstelling optekenen, terwijl er in de periode 2006/2007 nog sprake was van een groei in tewerkstelling. Onder meer in de financiële sector gingen ongeveer 2 000 jobs verloren.

Een beperkte groep van dienstensectoren krimpen zowel nu als voor de crisis. Dit is het meest uitgesproken in de sector post en telecommunicatie.

**Een analyse op regionaal niveau, voor werkgevers die uniek in 1 gewest gevestigd zijn, levert een gelijkaardig beeld op met enkele, kleine verschillen.**

Zo valt binnen de secundaire sector de groei in tewerkstelling voor de farmaceutische nijverheid in het Waals Gewest op. Binnen Vlaanderen is er lichte jobcreatie in de metaalnijverheid en de petrochemie, zowel in 2006/2007 als in 2013/2014.

Er is een groei in tewerkstelling bij Vlaamse werkgevers actief in opslag en vervoersondersteunde activiteiten, zowel nu als voor de crisis. In het Waals en Brussels gewest is er op dit moment sprake van een lichte krimp in tewerkstelling.

Daarnaast is het duidelijk dat enkele evoluties op nationaal niveau spelen: de krimp in tewerkstelling in de post en telecommunicatie en in de financiële dienstverlening observeren we in hoofdzaak bij grote, multiregionale werkgevers.

# 1 | Een pril herstel op de arbeidsmarkt

In de vorige DynaM Review (Sectorale en regionale dynamiek van de Belgische arbeidsmarkt, 2016/1) werd bericht over het prille herstel op de Belgische arbeidsmarkt. In de periode 2013/2014 werden er netto 25 400 jobs gecreëerd en ook in de periode 2014/2015 is de verwachting dat er ongeveer 30 700 jobs bijkomen.

In deze DynaM Review wordt nagegaan welke activiteiten de trekkers zijn van dit herstel en in welke mate er aanwijzingen zijn voor een herstel van de arbeidsmarkt in de richting van de situatie van voor de crisis. Hiervoor wordt de periode 2006/2007 als referentie gekozen die we vergelijken met de recentste volledige gegevens, namelijk de periode 2013/2014. In deze analyse worden twee momentopnames vergeleken; het is niet de betrachting om de volledige evolutie in tewerkstelling te schetsen. We richten ons bovendien op een doorlichting van de secundaire en tertiaire sector. Een volledig overzicht van de gehanteerde NACE-Bel 2008 definities is te vinden in de bijlage. In deze oefening wordt zowel gekeken naar het verschil in dynamiek op nationaal niveau, als op regionaal niveau. Dit laatste omvat een analyse van de tewerkstelling bij uniregionale werkgevers.<sup>1</sup> De invloed van de tewerkstellingsdynamieken van multiregionale -en vaak grotere- ondernemingen zit dan ook meer vervat in de analyse op landniveau.

Uit een vergelijking van de figuren blijkt dat er, voor wat het herstel van de conjunctuur in de periode 2013/2014 betreft, belangrijke verschillen zijn tussen de subsectoren. Voor sommige subsectoren is de situatie gelijkaardig over de gewesten heen, voor andere zijn er duidelijke contrasten.

---

<sup>1</sup> Dit onderscheid tussen uniregionale en multiregionale werkgevers werd in de vorige DynaM Review aangehaald. De jobcreatie en -destructie in Belgische ondernemingen wordt in de regionale analyse zo accuraat mogelijk aan een bepaald gewest toegewezen. Dit vereist een aanpassing en verdere opdeling van de DynaM-gegevens. De meeste werkgevers (97,6%) zijn immers 'uniregionaal', dit wil zeggen dat al hun werknemers tewerkgesteld zijn in één gewest. De jobreallocatie kan in dit geval eenduidig aan een gewest toegewezen worden. Een beperkte groep - van meestal grote ondernemingen - zijn actief in verschillende gewesten. Concreet gaat het hier voor de periode 2013-2014 over 2,4% van de werkgevers die echter 34,7% van het totaal aantal arbeidsplaatsen vertegenwoordigen. De toe- of afname van tewerkstelling bij deze 'multiregionale' werkgevers kan niet toegewezen worden aan een bepaald gewest.

## 2 | Trekkers van het herstel

In een eerste stap kijken we naar de activiteiten die de grootste bijdrage leveren aan het prille herstel op de arbeidsmarkt. We kijken hierbij naar alle sectoren, zowel in de private als publieke sector. Uit vorige analyses<sup>2</sup> bleek reeds dat de grootste groei in tewerkstelling ligt in de tertiaire en quartaire sector. In deze sectie presenteren we de 5 belangrijkste activiteiten, op NACE 2 digit niveau gedefinieerd, die bijdragen aan de netto jobgroei, dit zowel op Belgisch als op regionaal niveau. Wat dit laatste betreft kijken we naar de uniregionale werkgevers in elk gewest.

### 2.1 Uitzendarbeid is grootste trekker van het herstel

Tabel 1 toont de top 5 in netto jobcreatie voor de sectoren op nationaal niveau. De dienstensector is sterk vertegenwoordigd, zowel in de tertiaire sector (14 400 jobs in de Uitzendarbeid, NACE 78; 4 800 jobs in Beveiliging, Diensten in verband met gebouwen, landschapsverzorging, administratieve en ondersteunende activiteiten, NACE 80-82) als in de quartaire sector (13 800 jobs in het Onderwijs, NACE 85; 6 500 jobs in de Maatschappelijke dienstverlening, NACE 87-88).<sup>3</sup> Ook landbouwactiviteiten scoren hoog op het vlak van tewerkstellingsgroei, met een netto toename van 2 900 jobs.

**Tabel 1 Top 5 groeiende sectoren in België naar toename tewerkstelling (alle ondernemingen, 2013/2014)**

Activiteit	Job creatie	Job destructie	Netto evolutie	Jobcreatie graad	Jobdestructie graad
België (alle ondernemingen)					
Terbeschikkingstelling van personeel (78)	17 078	2 622	14 456	10,5%	1,6%
Onderwijs (85)	17 831	3 983	13 848	4,5%	1,0%
Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting (87-88)	10 603	4 028	6 575	4,1%	1,5%
Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (80-82)	15 524	10 717	4 807	8,9%	6,1%
Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten (01)	6 542	3 577	2 965	28,7%	15,7%

### 2.2 Farmaceutische sector is duidelijk een trekker binnen Waals Gewest

Kijken we vervolgens naar evoluties op regionaal vlak - bij uniregionale werkgevers - in Tabel 2 dan vallen in hoofdzaak dezelfde dienstensectoren op. Er zijn echter enkele kleine verschillen. De toename in de landbouw valt volledig toe te schrijven aan een netto jobgroei in het Vlaams Gewest,

<sup>2</sup> Zie DynaM release december 2015 en DynaM Review 2016/1.

<sup>3</sup> Zoals in DynaM Review 2016/1 werd toegelicht kunnen kalendereffecten een rol spelen in het meten van de tewerkstellingsgroei bij tijdelijke werknemers in het Onderwijs.

waar netto ongeveer 2 750 jobs bijkomen. In het Waals Gewest speelt duidelijk de farmaceutische industrie een belangrijke rol. Hier worden netto 650 jobs gecreëerd. In het Brussels Gewest komt ook de logistieke sector naar voren (440 jobs in de sector Vervoer te land, NACE 49) en de culturele en ontspanningssector (onder meer Creatieve activiteiten, Kunst en amusement, Loterijen en kansspelen, NACE 90-92).

**Tabel 2 Top 5 groeiende sectoren in de regio's naar toename tewerkstelling (uniregionale ondernemingen, 2013/2014)**

Activiteit	Job creatie	Job destructie	Netto evolutie	Jobcreatie graad	Jobdestructie graad
<i>Vlaams Gewest (uniregionale ondernemingen)</i>					
Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting (87-88)	5 327	1 743	3 584	3,9%	1,3%
Terbeschikkingstelling van personeel (78)	3 912	714	3 198	12,4%	2,3%
Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten (01)	5 890	3 137	2 753	30,0%	16,0%
Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (80-82)	6 212	3 989	2 223	10,9%	7,0%
Onderwijs (85)	2 180	1 237	943	6,6%	3,7%
<i>Waals Gewest (uniregionale ondernemingen)</i>					
Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting (87-88)	3 449	1 404	2 045	5,0%	2,0%
Menselijke gezondheidszorg (86)	1 710	851	859	2,4%	1,2%
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten (21)	710	58	652	6,4%	0,5%
Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (80-82)	2 938	2 465	473	10,9%	9,2%
Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening; activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer (69-70)	1 352	1 024	328	11,8%	8,9%
<i>Brussels Gewest</i>					
Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (80-82)	2 826	2 013	813	12,4%	8,8%
Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting (87-88)	1 098	634	464	5,2%	3,0%
Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen (49)	924	476	448	8,1%	4,2%
Creatieve activiteiten, kunst en amusement; bibliotheken, archieven, musea, overige culturele activiteiten; loterijen en kansspelen (90-92)	643	256	387	13,9%	5,6%
Verenigingen (94)	1 230	855	375	7,6%	5,3%



## 3 | Vergelijking met de situatie op de arbeidsmarkt voor de crisis

In deze sectie houden we het herstel op de Belgische arbeidsmarkt verder tegen het licht en gaan we na in welke mate er wordt aangeknoopt met of wordt afgeweken van de situatie voor de crisis. We doen dit in eerste instantie voor alle ondernemingen binnen de private sector (de secundaire en tertiaire sector); vervolgens gaan we na in welke mate er sprake is van regionale verschillen.

### 3.1 Tewerkstellingsevolutie op nationaal niveau

#### Divers beeld binnen de secundaire sector

Figuur 1 toont de nettowerkgelegenheidsevolutie voor alle ondernemingen binnen de secundaire sector in België. Horizontaal staat de groei in de periode 2006/2007, verticaal wordt de groei in de periode 2013/2014 weergegeven. Deze observaties worden gewogen naar hun aandeel in de totale bruto toegevoegde waarde van de secundaire sector in België.<sup>4</sup> Deze bruto toegevoegde waarde is een maatstaf die het belang van een sector voor de economie weergeeft, zonder hierbij uitsluitend te kijken naar de omvang van de tewerkstelling.

Een beperkt aantal sectoren hadden zowel in 2006/2007 als in 2013/2014 een positieve netto-aangroei. Vooral de farmaceutische sector (NACE 21) springt hierbij in het oog: in de periode 2006/2007 werd een netto-jobreallocatiegraad van 2,7% opgetekend, in de periode 2013/2014 was dit nog steeds 2,9% (720 jobs op een totaal van 25 230). Ook de activiteiten binnen afvalbeheer en -verwerking (NACE 37-39) kennen in 2013/2014 nog een lichte toename in tewerkstelling.

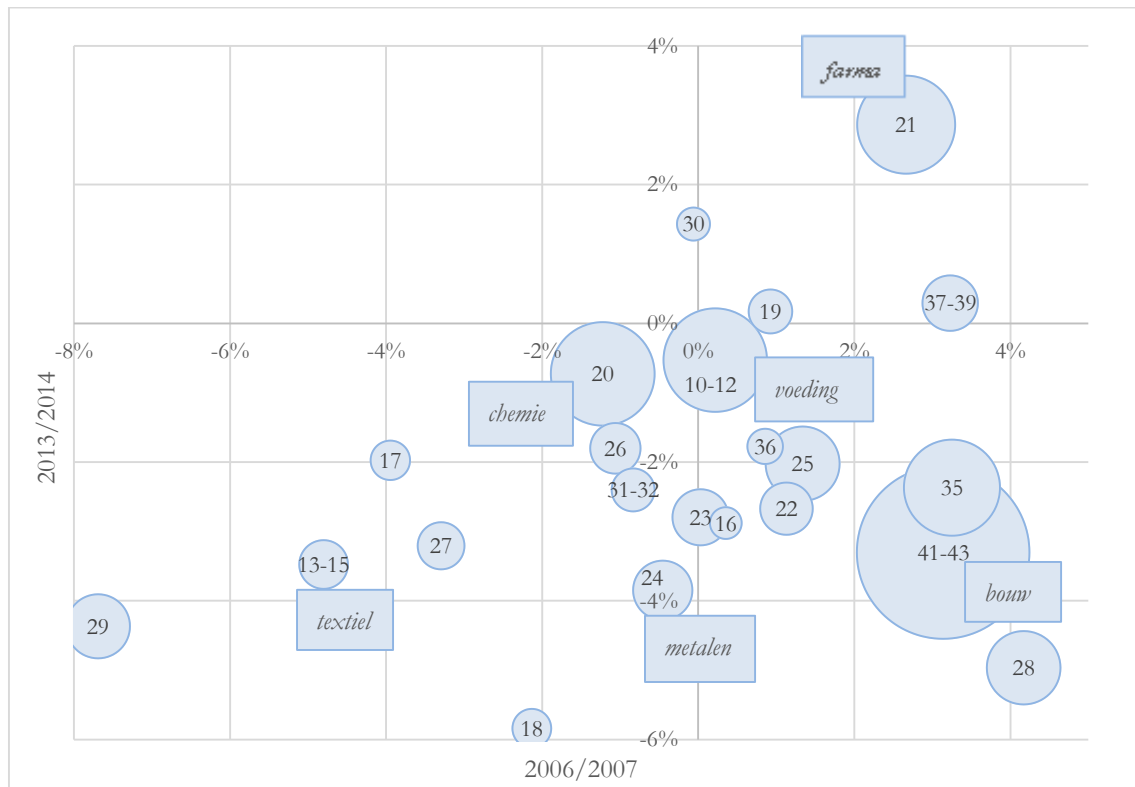
Het leeuwendeel van de sectoren kende echter in de periode 2013/2014 een negatieve groei in tewerkstelling. Een deel van de traditionele maakindustrie kende zowel in 2006/2007 als in 2013/2014 een krimp. Voorbeelden hiervan zijn de autoassemblage (NACE 29), textielnijverheid (NACE 13-15), papiernijverheid (NACE 17). Ook de chemie (NACE 20) kent een negatieve jobaangroei. Veel van deze sectoren kennen reeds verschillende jaren een daling van de tewerkstelling.

Andere sectoren die in 2013/2014 een negatieve groei in tewerkstelling optekenen, kenden in de periode 2006/2007 nog een aangroei in tewerkstelling. Onder meer de bouwnijverheid (NACE 41-43), metaalnijverheid (NACE 25), voeding (NACE 10-12), machinebouw (NACE 28) en rubber- en kunststofproductie (NACE 22) vallen hieronder. In de bouwsector werden in de periode 2006/2007 nog 6 400 jobs gecreëerd, nu kent de sector een afname met 6 900 jobs.<sup>5</sup>

<sup>4</sup> Informatie over de toegevoegde waarde op sectorniveau werd bekomen uit de nationale rekeningen, opgesteld door de Nationale Bank van België (<https://www.nbb.be/nl/statistieken/nationaleregionale-rekeningen>). Dit geeft een correcter beeld van het belang van kapitaalintensieve sectoren voor de economie.

<sup>5</sup> In welke mate dit echt een krimp van de sector is, dan wel een verschuiving naar andere statuten of detachering van werknemers, dient bijkomend onderzoek uit te wijzen. Ook het verminderen van en wegvallen van nog lopende overheidsinvesteringen kan bijkomend een verklarende factor zijn.

**Figuur 1**      **Vergelijking netto-jobreallocatiegraad secundaire sector in België (alle ondernemingen; 2006/2007 met 2013/2014)**



**Overwegend groei in de tertiaire sector**

Figuur 2 toont de netto-toename in de twee periodes voor de tertiaire sector, op nationaal niveau. Het is duidelijk dat veel meer sectoren rechtsboven in de figuur zitten: zowel in 2006/2007 als in 2013/2014 kenden deze netto een groei in tewerkstelling. De meeste jobs en de hoogste jobcreatiegraad worden behaald in de uitzendsector (Terbeschikkingstelling van personeel; NACE 78). In 2006/2007 was de netto-jobreallocatiegraad 7,3%, in de periode 2013/2014 was deze 8,9%. Dit laatste komt overeen met een creatie van 14 500 jobs op een totaal van 163 000. Andere sectoren met een netto-aangroei zijn Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening; Activiteiten van hoofdkantoren (NACE 69-70), Beveiligings- en opsporingsdiensten, Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging, Administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren (NACE 80/82),<sup>6</sup> Opslag en vervoerondersteunende activiteiten (NACE 52), Detailhandel (NACE 47), Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's en computerconsultancy (NACE 62-63). Zoals reeds uit de vorige secties bleek is de netto-toename in de horeca en de toerismesector beperkt. Dit bleek ook zo te zijn in de periode 2006/2007.

<sup>6</sup> De grootste bijdrage wordt geleverd door de sector Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging (NACE 81).

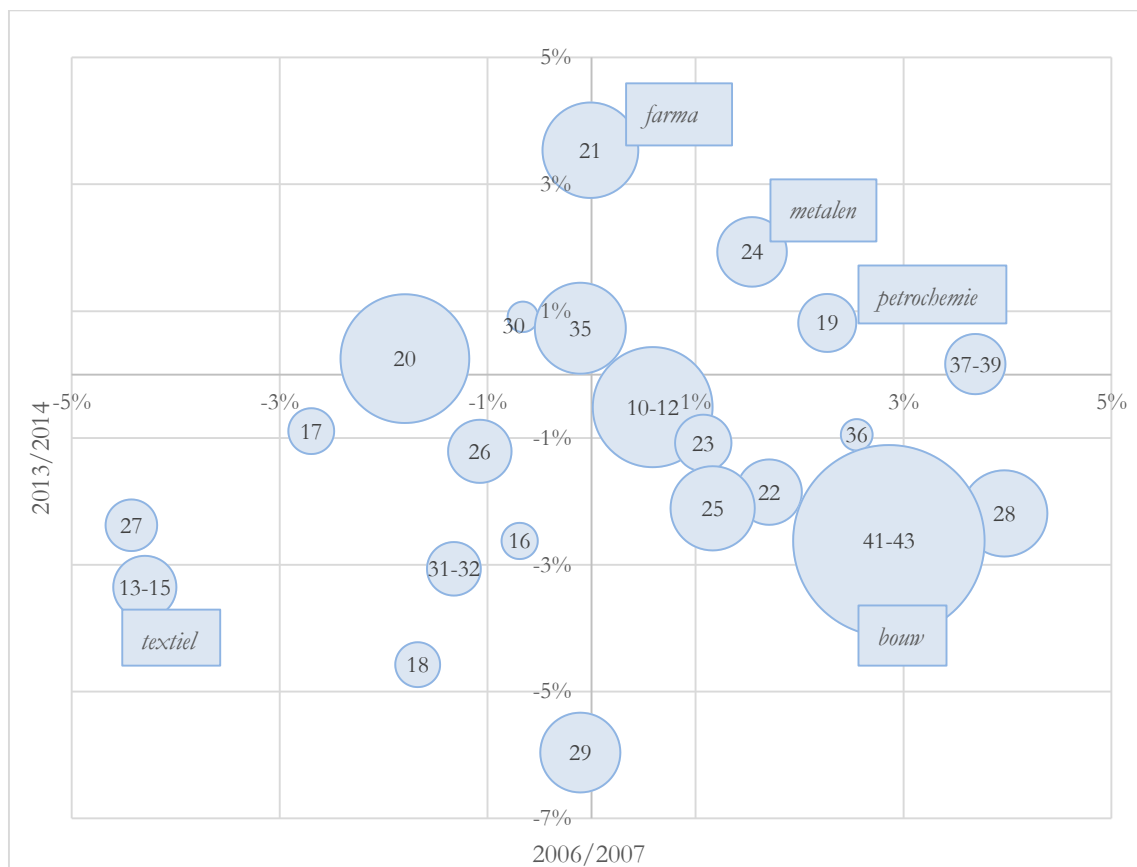


Maar er zijn ook regionale verschillen: de farmaceutische industrie (NACE 21) kent in het Waals Gewest de sterkste groei in de periode 2013/2014. De netto-jobreallocatiegraad is voor deze periode 5,9 %, ofte 650 jobs op een totaal van 11 100 arbeidsplaatsen. In het Vlaams Gewest valt dit terug tot 3,5% (180 jobs op een totaal van 5 200 arbeidsplaatsen) en in het Brussels Gewest is er zelfs een negatieve jobcreatiegraad van -7,7%, een verlies van 70 jobs op een totaal van 910. De invloed van multiregionale werkgevers is in deze beperkt.

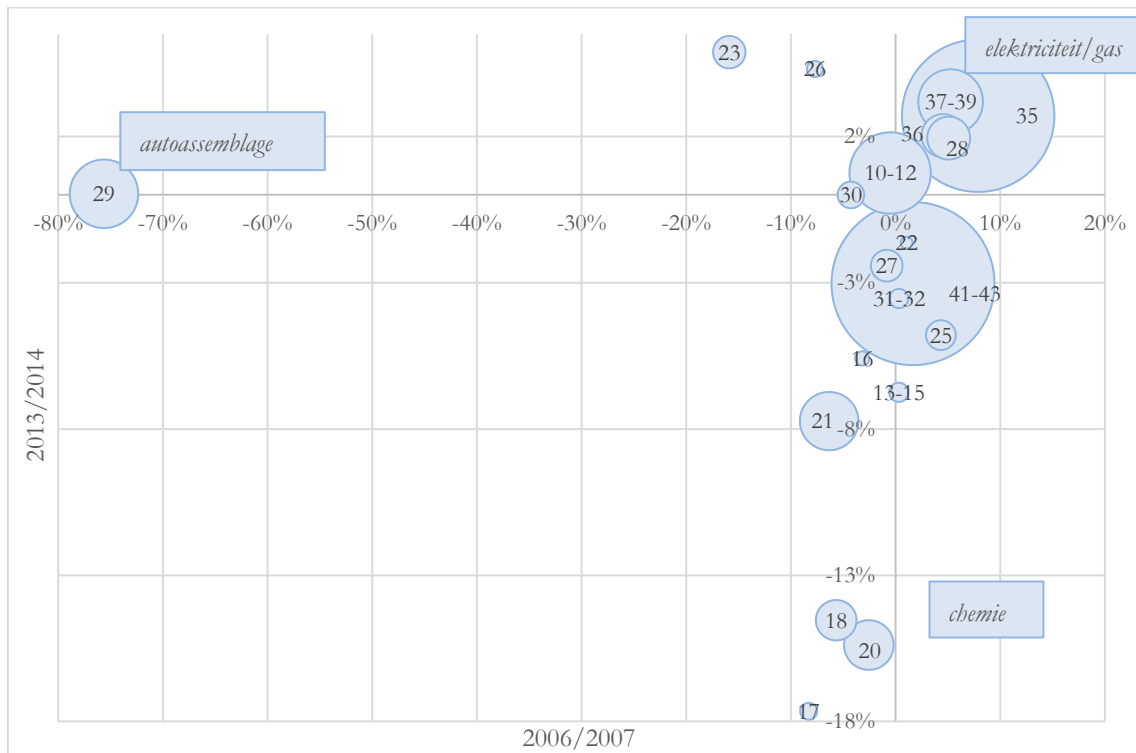
Binnen Vlaanderen valt de lichte jobaan groei bij uniregionale werkgevers binnen de chemische sector op (NACE 20), ten opzichte van de afname in tewerkstelling in 2006/2007. Indien hier echter de multiregionale werkgevers in rekening worden gebracht dan wordt de negatieve jobcreatie verkregen die op nationaal niveau werd geobserveerd. Daarnaast is er lichte jobcreatie bij de metaalnijverheid (NACE 24) en de petrochemie (NACE 19), zowel in 2006/2007 als in 2013/2014.

In de vergelijking voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest valt de krimp in 2006/2007 op voor de vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen (NACE 29). De negatieve jobaan groei is gedreven door het verlies van de Volkswagen Golf voor de fabriek in Vorst, een beslissing die in deze periode viel. De belangrijkste sectoren zijn hier de nutssectoren: deze kennen zowel in 2006/2007 als in 2013/2014 een groei in tewerkstelling.

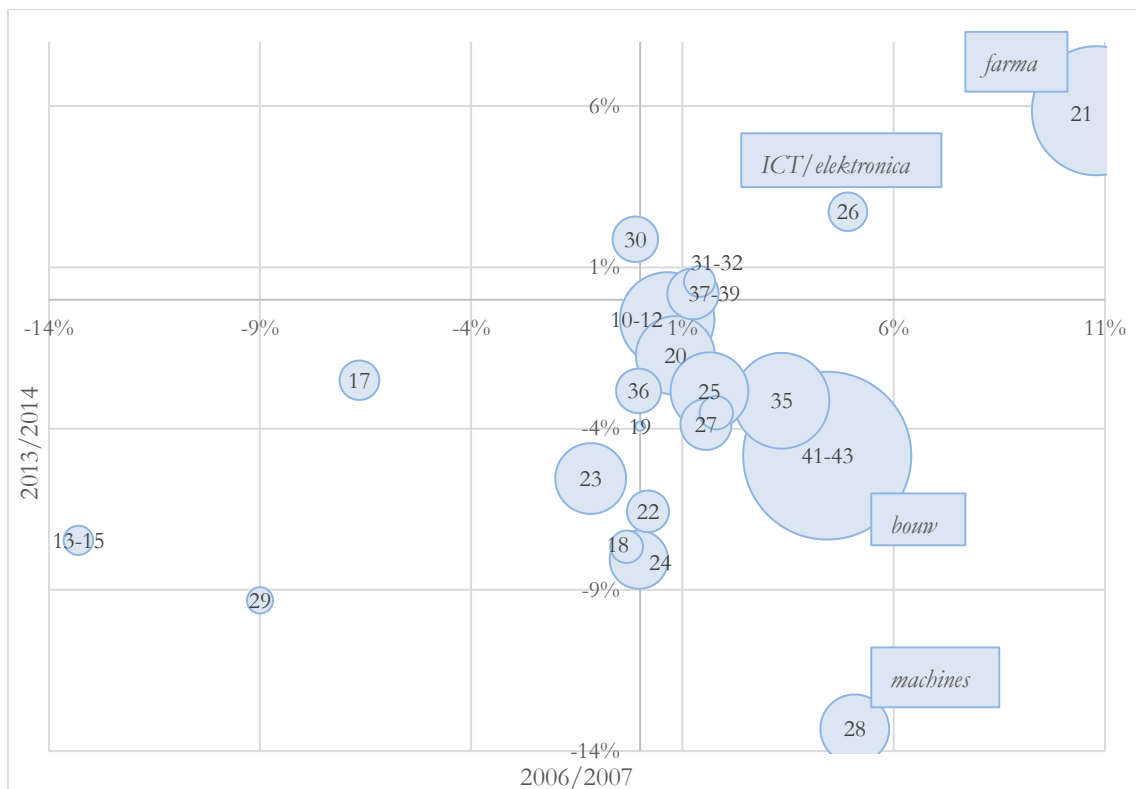
**Figuur 3**      **Vergelijking netto-jobreallocatiegraad secundaire sector in het Vlaams Gewest (uniregionale werkgevers; 2006/2007 met 2013/2014)**



**Figuur 4** Vergelijking netto-jobreallocatiegraad secundaire sector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (uniregionale werkgevers; 2006/2007 met 2013/2014)



**Figuur 5** Vergelijking netto-jobreallocatiegraad secundaire sector in het Waals Gewest (uniregionale werkgevers; 2006/2007 met 2013/2014)



### **Vergelijking binnen de tertiaire sector**

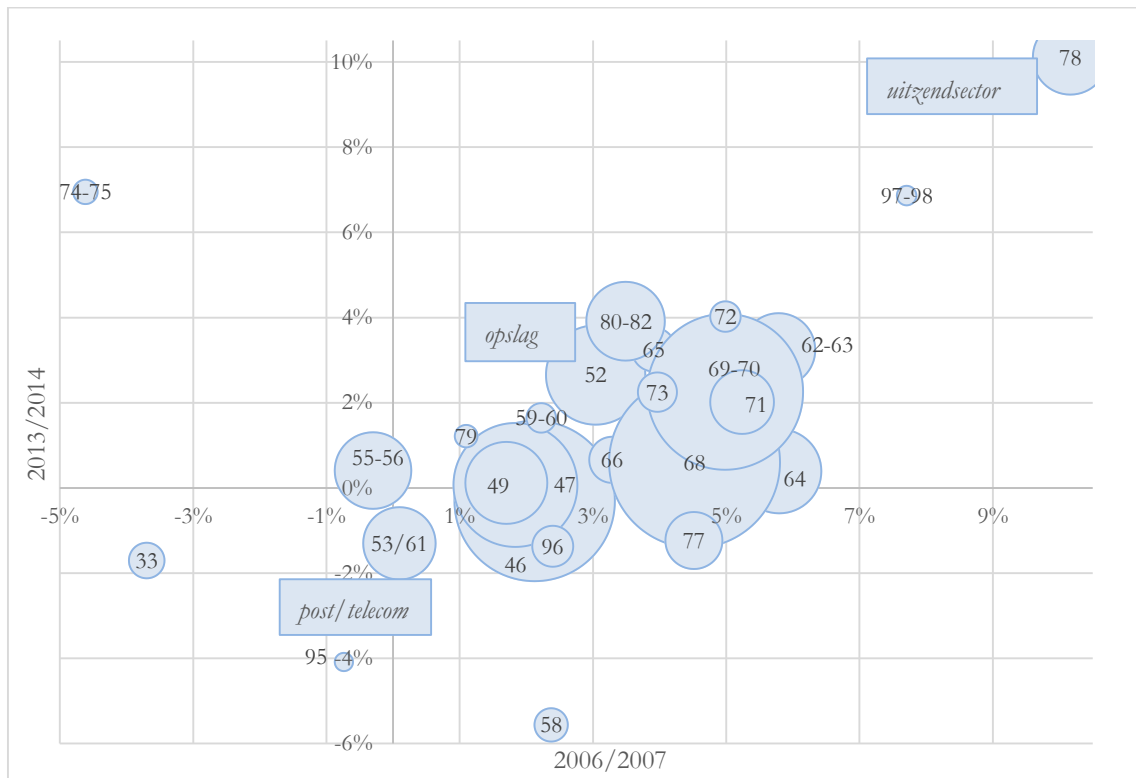
De volgende figuren tonen de evolutie bij uniregionale werkgevers in de 3 gewesten, binnen de tertiaire sector. Ook hier valt op dat de meeste dienstensectoren zich rechtsboven situeren: binnen de tertiaire sector kenden de meeste activiteiten zowel in 2006/2007 als in 2013/2014 een groei in tewerkstelling, of slechts een beperkte krimp in de periode 2013/2014.

De sector Terbeschikkingstelling van personeel kent in de 3 gewesten voor beide periodes een toename in tewerkstelling. Ook onder meer de activiteiten binnen computerbeheer en consultancy kennen voor de groep van uniregionale werkgevers in de drie gewesten een aangroei in tewerkstelling. Groothandel en handelsbemiddeling (NACE 46) is het voorbeeld van een sector die in 2006/2007 nog een stijging kende in tewerkstelling, maar in de periode 2013/2014 in de 3 gewesten een daling in tewerkstelling laat optekenen. 450 jobs ten opzichte van een totaal van 16 200 in het Brussels Gewest, 340 jobs ten opzichte van 110 800 in het Vlaams gewest en 180 jobs ten opzichte van 33 300 in het Waals Gewest. Procentueel gezien is de afname in het Brussels Gewest het grootst.

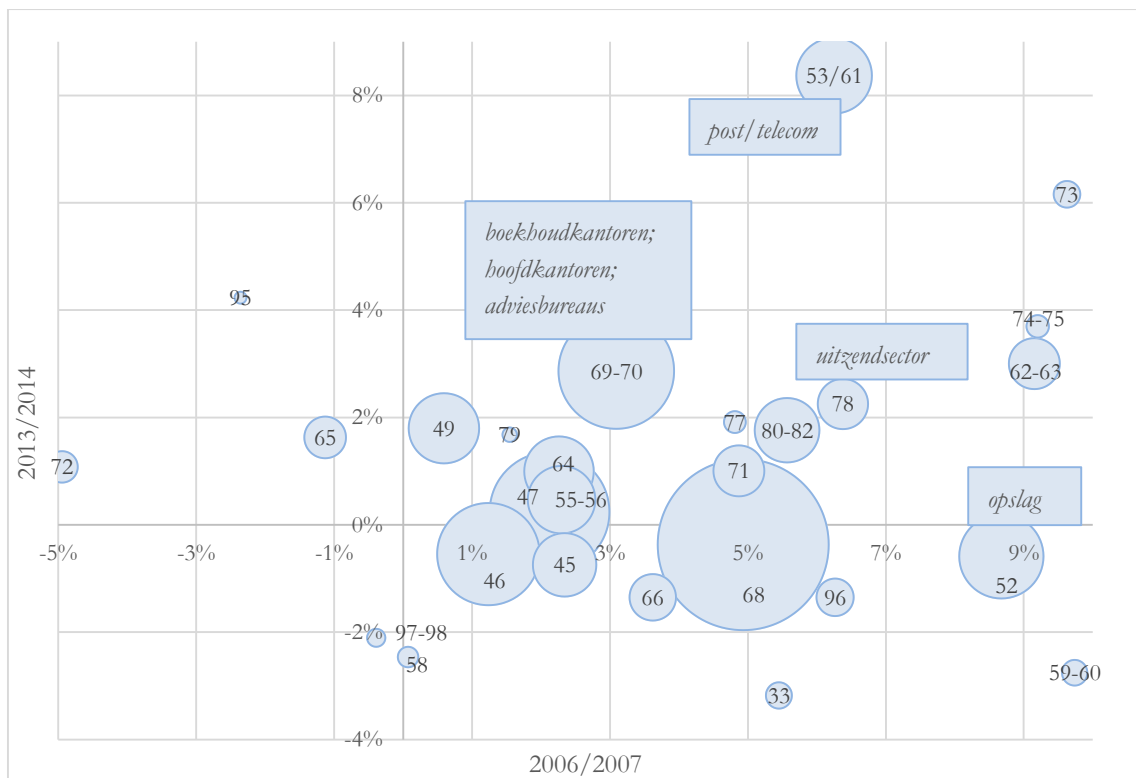
De sector Opslag en vervoersondersteunende activiteiten (NACE 52) kent dan weer een verschillende evolutie tussen de 3 gewesten. In het Vlaams Gewest worden er in 2013/2014 nog netto 930 jobs gecreëerd (en 1 000 jobs in de periode 2006/2007); in het Waals Gewest en Brussels Gewest is er sprake van een lichte krimp. De sector lijkt binnen de groep van uniregionale werkgevers alvast belangrijker voor Vlaanderen: 34 800 jobs versus 10 000 jobs in het Waals Gewest en 1 100 jobs in het Brussels Gewest.

Het is evenwel duidelijk dat we in deze analyse naar uniregionale werkgevers kijken. Binnen de sectoren Financiële dienstverlening en Post en Telecommunicatie zijn veelal multiregionale ondernemingen actief. Deze laatste kennen een grote krimp in tewerkstelling; binnen de - kleine groep van - uniregionale werkgevers is deze evolutie niet of slechts zeer beperkt aanwezig.

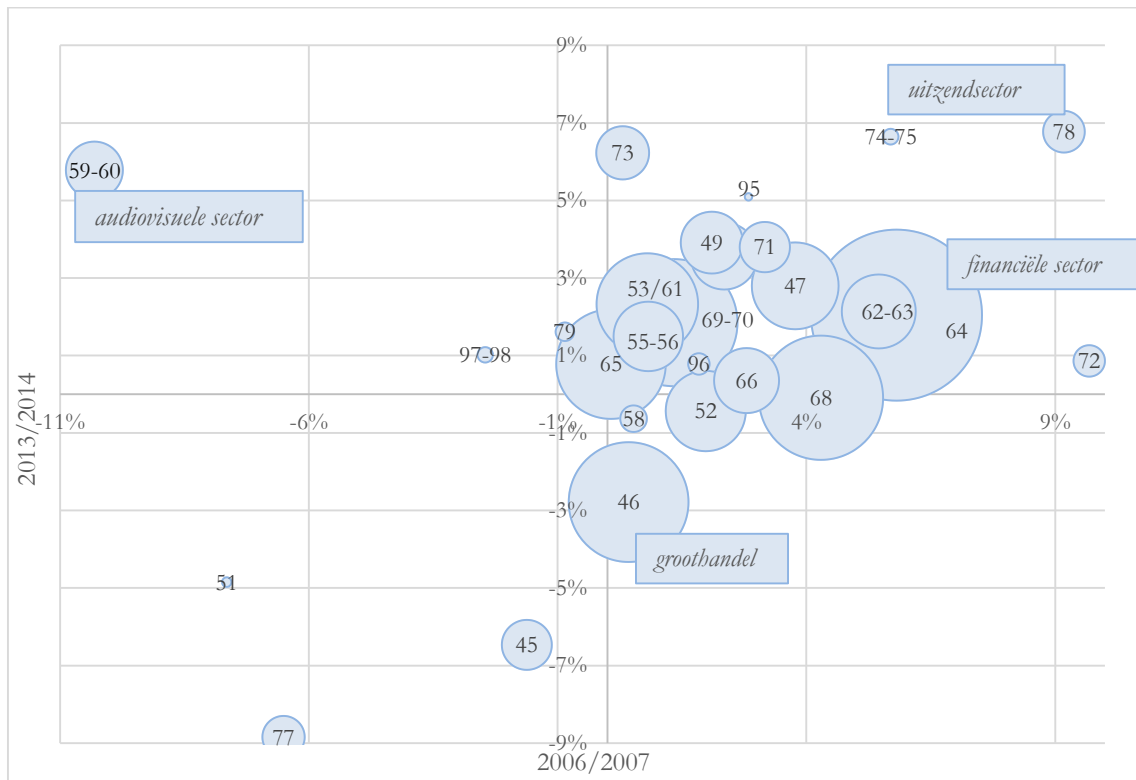
**Figuur 6**      **Vergelijking netto-jobreallocatiegraad tertiaire sector in het Vlaams Gewest (uniregionale werkgevers; 2006/2007 met 2013/2014)**



**Figuur 7**      **Vergelijking netto-jobreallocatiegraad tertiaire sector in het Waals Gewest (uniregionale werkgevers; 2006/2007 met 2013/2014)**



**Figuur 8**      **Vergelijking netto-jobreallocatiegraad tertiaire sector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**  
**(uniregionale werkgevers; 2006/2007 met 2013/2014)**





## 4 | Begrippen en methode

In dit rapport vindt u jaarcijfers over de creatie en destructie van arbeidsplaatsen en over de start en stopzetting van werkgevers in België.

De gebruikte definities en de beknopte methode vindt u hieronder. Een uitvoerigere beschrijving vindt op de Methode-pagina van de DynaM website: [dynam-belgium.org/Methode](http://dynam-belgium.org/Methode).

### Data-bron

De cijfers van DynaM zijn gebaseerd op administratieve gegevens, beheerd door de RSZ en de RSZPPO. De gegevens hebben betrekking op 100% van de werkgevers en ruim 99% van de loontrekkende werknemers in België. Enkel de arbeidsplaatsen die geregistreerd worden bij de Hulpkas voor Zeelieden en Koopvaardij zijn niet opgenomen (10 werkgevers, 1 165 jobs).

### Statistische eenheden

**Werkgevers:** ondernemingen, zowel rechtspersonen als natuurlijke personen die loontrekkende werknemers, onderworpen aan de Belgische sociale zekerheid, tewerkstellen.

**Arbeidsplaatsen/jobs:** wordt bekomen door per werkgever een telling te maken van het aantal werknemers in dienst op de laatste dag van het kwartaal.

### Begrippen

**Jobcreatie:** toename van het aantal banen van werknemers bij bedrijven waarvan het aantal arbeidsplaatsen aan het einde van de referentieperiode (30 juni jaar  $t-1$ -30 juni jaar  $t$ ) groter is dan aan het begin. De jobcreatie die enkel het gevolg is van administratieve of juridische wijzigingen (fusies, splitsingen, transferts, ...) wordt geëlimineerd.

**Jobdestructie:** afname van het aantal banen van werknemers bij bedrijven waarvan het aantal arbeidsplaatsen aan het einde van de referentieperiode (30 juni jaar  $t-1$ -30 juni jaar  $t$ ) kleiner is dan aan het begin. De jobdestructie die enkel het gevolg is van administratieve of juridische wijzigingen (fusies, splitsingen, transferts, ...) wordt geëlimineerd.

Beide componenten (jobcreatie en jobdestructie) zijn begrippen die de bruto-evolutie in bedrijven weergeven. Het verschil tussen beide componenten geeft de **netto-werkgelegenheidsevolutie**, of ook de **netto-jobreallocatie**: het aantal netto-gecreëerde jobs binnen de bedrijven. De som van de jobcreatie en jobdestructie noemt men de totale jobreallocatie. Dit is een maatstaf voor de intensiteit van de werkgelegenheidsdynamiek.

**Startende werkgever:** een onderneming die van nul naar één of meer arbeidsplaatsen groeit. Reactivaties van 'slapende' werkgevers (werkgevers zonder werknemers gedurende minder dan een jaar) worden niet als startende werkgevers beschouwd. Ook werkgevers ontstaan ten gevolge van een fusie, overname, splitsing of verandering van ondernemingsnummer worden uitgesloten.

**Stopzetting:** een onderneming die van één of meer arbeidsplaatsen naar nul arbeidsplaatsen evolueert en dit voor minstens 4 opeenvolgende kwartalen. Werkgevers stopgezet ten gevolge van

een fusie, overname, opslorping of verandering van ondernemingsnummer worden niet geteld als stopzetting.

In DynaM wordt naar de meest basale stromen op de arbeidsmarkt verwezen als “instroom” en “uitstroom”. Het gaat hier dan telkens om de instroom in en de uitstroom uit een RSZ-plichtige onderneming. Samen maken deze stromen de **totale werknemersdynamiek** of bruto werknemersreallocatie uit. Het verschil tussen instroom en uitstroom is de **netto werkgelegenheidsevolutie** of netto werknemersreallocatie. Net als bij de werkgelegenheidsdynamiek wordt de werknemersdynamiek gemeten op ondernemingsniveau door twee tijdstippen met elkaar te vergelijken. Concreet wordt het werknemersbestand op 30 juni van het jaar t-1 vergeleken met dat op 30 juni van het jaar t.

Wanneer een werknemer van een RSZ-plichtige onderneming niet teruggevonden wordt in de DmfA-aangifte van het jaar t-1, maar wel van het jaar t spreken we van **instroom** (Davis en Haltiwanger 1999). Analoog wordt een **uitstroom** geregistreerd wanneer een werknemer die op 30 juni t-1 nog werkzaam was bij de onderneming niet meer geregistreerd wordt op 30 juni t (Davis en Haltiwanger 1999).

## Methodes

De samenstelling van de cijfers en indicatoren over jobcreatie/jobdestructie en startende werkgevers/stopzettingen gebeurt volgens een wetenschappelijk gevalideerde methode gebaseerd op record linking. Het doel van record linking is om de historiek van individuele ondernemingen te reconstrueren. HIVA-KU Leuven en RSZ ontwikkelden een vernieuwende methode om een correcte “record linking” tot stand te brengen op basis van de unieke koppeling tussen werkgevers en werknemers (Geurts & Vets, 2011). De methode voor de berekening van de gecorrigeerde jobcreatie en -destructie is gebaseerd op Davis, Haltiwanger & Schuh (1996).

## Referenties

- EUROSTAT/OECD (2007), Eurostat - OECD Manual on Business Demography Statistics, Luxembourg
- Davis J.S., Haltiwanger J.C. & Schuh S. (1996), Job creation and destruction, Cambridge / London
- Geurts K. & Vets P. (2011), Employee flows to study firm and employment dynamics, DynaM Working Paper
- Van Mellaert L., Geurts K., Heylen V., Ramioul, M., Vets P. & Struyven L. (2013), Het belang van de DynaM-correctiemethode voor het bestuderen van de dynamiek op de Belgische arbeidsmarkt, Beleidsrapport STORE-B-13-004

## Informatie

Voor meer informatie kan u terecht bij

Info over bron en basisstatistiek:

RSZ-Directie Statistiek: Peter Vets ▪ Tel. 02 509 31 43 ▪ peter.vets@rsz.fgov.be

Info over methode en indicatoren:

HIVA-KU Leuven: Tim Goesaert ▪ Tel. 016 32 42 21 ▪ tim.goesaert@kuleuven.be

# Bijlage

## NACE indelingen

**Tabel 3**      **Overzicht subsectoren binnen primaire sector (o.b.v. NACEBEL)**

Nace code	Beschrijving
01	Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten
02	Bosbouw en de exploitatie van bossen
03	Visserij en aquacultuur
05-09	Mijnbouw en ondersteunende activiteiten in verband met de mijnbouw

**Tabel 4**      **Overzicht subsectoren binnen secundaire sector (o.b.v. NACEBEL)**

Nace code	Beschrijving
10-12	Vervaardiging van voedingsmiddelen, dranken en tabaksproducten
13-15	Vervaardiging van textiel, kleding, leer en producten van leer
16	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
17	Vervaardiging van papier en papierwaren
18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
19	Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten
20	Vervaardiging van chemische producten
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
22	Vervaardiging van producten van rubber of kunststof
23	Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten (23)
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm (24)
25	Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten (25)
26	Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten (26)
27	Vervaardiging van elektrische apparatuur
28	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
29	Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers
30	Vervaardiging van andere transportmiddelen
31-32	Vervaardiging van meubelen; overige industrie
35	Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
36	Winning, behandeling en distributie van water
37-39	Afvalwaterafvoer; inzameling, verwerking en verwijdering van afval; terugwinning; sanering en ander afvalbeheer
41-43	Bouwnijverheid

**Tabel 5 Overzicht subsectoren binnen tertiaire sector (o.b.v. NACEBEL)**

Nace code	Beschrijving
33	Reparatie en installatie van machines en apparaten
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen
46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen
49	Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen
50	Vervoer over water
51	Luchtvaart
52	Opslag en vervoerondersteunende activiteiten
53/61	Posten, koeriers en telecommunicatie
55-56	Verschaffen van accommodatie; eet- en drinkgelegenheden
58	Uitgeverijen
59-60	Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsopnamen en uitgeverijen van muziekopnamen; programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's
62-63	Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancyactiviteiten en aanverwante activiteiten; dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie
64	Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen
65	Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen
66	Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen
68	Exploitatie van en handel in onroerend goed
69-70	Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening; activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer
71	Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen
72	Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied
73	Reclamewezen en marktonderzoek
74-75	Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten; veterinaire diensten
77	Verhuur en lease
78	Terbeschikkingstelling van personeel
79	Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten
80-82	Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten
95	Reparatie van computers en consumentenartikelen
96	Overige persoonlijke diensten
97-98	Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel en niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik

**Tabel 6**      **Overzicht subsectoren binnen quataire sector (o.b.v. NACEBEL)**

Nace code	Beschrijving
84	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen
85	Onderwijs
86	Menselijke gezondheidszorg
87-88	Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting
90-92	Creatieve activiteiten, kunst en amusement; bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten; loterijen en kansspelen
93	Sport, ontspanning en recreatie
94	Verenigingen